CO PLAŻI NA PLAŻI

Aktór Mark Kòndrat wspòminôł krącenié filmù „Pón Tadeùsz" przez Andrzejã Wajdã. Sedzelë z òperatorã Pawłã Edelmanã i żdelë na zôpód słuńca. Wòjska napòleòńszé stoją w szëkù a Wajda gôdô: *Popatrz Pawełku, jak te koniki pięknie wyglądają. Jak te czaka na ułanach pięknie lśnią... Te szabelki, te piki... Pięknie jest. I wiesz co? Zaraz przyjdą aktorzy i wszystko nam zepsują...*[1]

Co mie plaży na plaży? W całoscë òb lato. Sama plaża mie plaży. Piesk przenëkô. Mewë wëlądëją i zôs pòlecą nad wòdã. I mòrze. Òno może bëc. Nawetkã bë mùszało bëc, tec plaża mô cwëk, czej je mòrze, nié? I zarô przińdą lëdze i wszëtkò psëją...

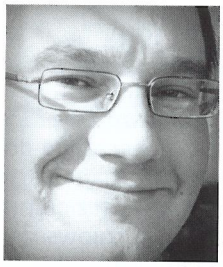

A mòrze szëmi, abùje (...). I pògôdô ze słuńcã i wiatrã. Ò wiodrze. Ò lëdzach. Ò żëcym...

Są trzë karna plażowégò lëdztwa. Białczi. Chłopi. I dzecë. Mògą bëc wëcmanim, tej to je colemało familiô abò jakô jinô mni fòrmalnô zlazłosc. Kò nicht jich nie mdze legitimòwôł. Mògą bëc òsóbno. Ti plażownicë. Nasztrądolégôcze. Chłopi colemało przëchòdzą pòwzerac na białczi, co sã bezsromòtno wënagòliwają. Tuwò pòszkòdowóny są chłopi w òkùlôrach, bò na sztrądze brëlë sã scygô abò òne sã z nosa spùrgniwają na mòkù. I jak tedë pòdzerac...? Są chłopi młodszi a starszi. Są ti z mùskùlama a ti, co pòtrafią płëwac. Mùskùlati zresztą chãtno pliwają, bò lepi sã mògą pòkazac białkóm, co leżą na piôskù a może na taczégò pòzdrzą... Tricepsë a bicepsë są naprãżiwóny. Skòczi taczi na główkã. Przepłënie jak jaczi rekin. Pół gòdzënë pòd wòdą wëtrzimie. Może jakô retowniczka za nim wskòczi a sztëczné òddichanié lëpë-w-lëpë zastosëje. Są chłopi, co ni mają mùskùlów na wiérzkù a barżi bënë. Jak sã taczi legnie na piôsk, tej mògą sã pòjawic z jaczégò „grinpisu", cobë gò retac, bò mëszlą, że to jaczi wielorib na brzég wëszmërgniãti.

A białczi przëszłë sã òpôlëwac – łapac witaminã „D". To znaczi, że mùszą sã wënagòlëc, bò òpôliwają skórã. Z ruchnów wëzeblec. Kòstiumë zaprezentowac. Jednodzélowé. Dwadzélowé. Deczkã na piôskù rozłożëc. I sã NASMAROWAC. Tuwò są wôżné krémë. Z filtrama, co òdgrôdzają słuńce òd skórë piãkniészégò zortu człowieka. Do smarowaniô pleców przëdają sã pòmòcnicë, bò nié wszãdze białeczka rãką dosygnąc może. Pózni to òpôloné drëszkama w robòce jidze pòkazac, a czej je równo brunô, to znaczi, że òpôliwała sã czësto gòło. Białczi biwô, że nawetkã piersë na pùbliczną pògòrchã pòtrafią wëstawic. W taczim przëtrôfkù chłopi na plaży przëstôwają sã interesowac wòdą i wszëtczim wkół a leno na ne piersë zdrzą. Jich kòbiétë kôżą jima tej ne swòje plecëska smarowac, zajimają jich rozmòwą, òdcygają òd pòkùsnégò widzawiszcza. Próżno i darmò, bò są rzeczë na tim swiece, co są wôżniészé òd mòrza.

Ale nié wszëtczé białczi sã òpôliwają na plaży. Mùszi rzec, że są lëdze (nié leno białczi), co dadzą sã zamknąc do taczi skrzëni, cobë sã dac przëskwarzëc. To sã jakòs nazywô, le nie pamiãtóm jak. Prodiż? Mikrodënëga? Në, nie pamiãtóm.

Są kùreszce dzecë na plaży. Òne są nôcekawszé dlô taczégò czikrajka jak jô. Biegają. Sëpią piôskã. Wlôżają do wòdë i wëlôżają z wòdë. Gòlisë. Szëfelczi mają i kòpią. I zôs sëpią. Wkół. Na tatkòwą gazétã. Na mëmin romans z biblioteczi. Na sostrë òpôloną nogã. A w òkò bracynowi. Zómczi bùdëją. Czasã tatã do bùdowaniô wcygną. A jak je pies? To sã z nim gònią. Jinëch zwierzãt na plaży za wiele ni ma. Biwô, że jaką mòrską żëwiznã wërzucy na brzég. Roslënã. Rëbã. Kraba. Abò smiecë, co niebëlny lëdze chiżni tam cësnãlë abò zabëlë wząc z plaży. Plastikòwé bùdle. Skło, co jidącë w nogã, może pòwòżno skaléczëc.

Są taczi lëdze, co leno szpacérëją pò plaży. Zakòchóny. Za rãkã sã trzimią. Pòzérają w òczë. I téż mòrza nie widzą a czasã przëdeptnąc mògą jaką dozdrzeliwającą na słuńcu mòrzëcã. Starszi lëdze téż szpacérëją i nawetkã ni mùszą nick do se mówic, bò prosto ju pò tëli latach ze sobą przëbiwaniô wiedzą, co mëszlą nawzôjno.

A mòrze szëmi, abùje, jakbë sã przecywiało z tëma, co z ti plażë do niegò wlôżają i mòczą sã w nim. Pòzérô òczama dënëgów na wënagòleńców. To jich kąsk zgëldzy, to są copnie, chwarszczącë. I pògôdô ze słuńcã i wiatrã. Ò wiodrze. Ò lëdzach. Ò żëcym...

TÓMK FÓPKA

[1] https://www.youtube.com/watch?v=sJ9sII_RVq8, przëstãp 23.05.2017